

Ol' hollil!

# Traktorimuseo Härkätien varrella



↑ Mäkilän traktorimuseon sata traktoria on sijoitettu kahteen eri halliin. Suurin osa traktoreista on 50-luvulta ja jotakuinkin kaikki koneet ovat toimintakuntoisia. Kuva on pienemmästä hallista, jonka takaseinustalla hyvä valikoima 50-luvun leikkuupuimureita. Äärimmäisenä oikealla aikanaan suurpuimureiksi luokitellut John Deere-Lanz MD 250S ja Massey-Harris 780, kummankin työleveys on 8,5 jalkaa, eli 255 cm.

■ Kimmo Kotta

Somero on aina ollut vahva ja edistysellinen maatalouspaikkakunta. Suunnilleen 100 vuotta sitten alkoi ayrshire-rotuinen karja yleistyä eteläsuomalaisilla suurtiloilla ja sen jalostuksessa ratkaiseva rooli oli Someron länsiosassa sijaitsevalla Längsjön kartanolalla. Ensimmäiset traktorit liikkivat somerolaispelloilla jo 90 vuotta sitten. Nykyään Somerolla on peltoa päälle 26 000 hehtaaria, mikä on eniten koko Suomessa. Re-

kisteröityjä traktoreita kaupunkikunnassa on vajaat 2 500, mikä on kova lukema sekini.

Voimakas maanviljelysseutu ansaitsee vertaisensa maatalousmuseon ja sellainenkin Somerolta löytyy. Pyölin kylässä on kymmenisen vuotta toiminut **Pekka ja Heikki Mäkilän** perustama traktorimuseo, joka on alansa parhaita ja monipuolisimpia koko Suomessa.

**Sata traktoria sadan kilometrin säteeltä**

Mäkilän talossa on ajeltu trakto-

reilla vuodesta -36 lähtien, jolloin veljesten isä osti ensimmäisen Fordsoninsa. Seuraava traktori oli 10 vuotta myöhemmin hankittu kumipyöräinen Fordson Major, johon saatiin jälkiasennettu nostolaitte vasta vuoden odotuksen jälkeen.

Pekan ja Heikin aktiivinen traktori-harrastus alkoi 90-luvun alussa, ensimmäinen projekti oli taloa pitkään palvelleen 6-sylinterisen Massey-Harris 744:n entisöinti. Ympäristöstä tuntui löytyvän runsaasti mielenkiintoista kalustoa ja

pian piti jatkuvasti laajenevalle kokoelmalle rakentaa säilytystilaa, mikä taas johti museotoiminnan aloittamiseen. Traktorit, joita tällä hetkellä on sata, on hankittu suunnilleen sadan kilometrin säteeltä, yhtä lukuun ottamatta, eli kokoelma on hyvin kotiseutupaikotteinen.

Someron seuduilta on löytynyt melkoisia harvinaisuuksia, kuten Massey-Harris Pacemaker vm. -38, Hanomag R40 jatkosodan ajoilta, Ruotsista 50-luvun alussa uitettu Avery-BF sekä Oliver 77 ja BM20



← Pekka ja Heikki (kuvassa) Mäkilän perustaman museon vanhin traktori on Fordson F vuodelta 1925. Käyttöturvallisuutta huomattavasti lisänneet lokasuojat eivät kuuluneet traktorin vakiovarustukseen, niistä piti maksaa lisähintaa 1400 markkaa, mikä oli n. 5,5 % traktorin kokonaishinnasta.



← Uudistetun Farmall-tractorin valmistus alkoi juuri ennen toista maailmansotaa. Meille ensimmäiset kappaleet tulivat Petsamon kautta v. -41, mutta tuonti käsitti vain muutamia koneita. Kuvan amerikkalaisia M-malleja tuli vuosina 47-51 yhteensä 318 kpl. Vuodesta -52 lähtien Eurooppaan markkinoidut M-Farmallit tehtiin Englannissa, niiden kokonaistuontimäärä oli 154 kpl. Traktorissa on alkuperäiset Indian-takarenkaat.

40-luvun lopulta. Veljekset ovat päättäneet rajoittaa traktoreiden lukumäärän sataan kappaleeseen, mutta jos jostain löytyisi kohtuukuntoinen ja -hintainen 60-luvun alun County, niin sille raivattaisiin tilaa vaikka mistä. Myös 40-luvulla tehty Fordson Major-aura olisi tervetullut lisä.

#### "Ol' hollil"

Museotoiminnan ohessa on jo kuusi kertaa järjestetty heinäkuun alussa pidettävä "Ol' hollil"-tapahtuma. Yksipäiväinen ma-

sinistijuhla on toteutettu talkoohenkisten kylälaisten suosiolla avustuksella, aktiiviseen tiimiin kuuluu viitisenkymmentä henkeä. Tapahtumasta on pyritty tekemään mahdollisimman toiminnallinen, yleisölle on esitelty lähes kaikkia mahdollisia maatalon hevos- ja traktoritöitä. Silloin kynnetään, äestetään, puidaan koneella, kaivetaan salaojaa, tehdään heinää jne. Oman värinsä ovat antaneet lukuisat käsityönäytökset. Museon pihalla vietetään samalla ohjelmallinen kesäjuhla, juhlapu-

hujaksi on aina saatu joku tunnettu valtakunnanvaikuttaja.

Pari-kolmetuhatta vierasta vetävä viihtyisä traktoritapahtuma järjestetään taas ensikesänä heinäkuun 12. päivänä. "Ol' hollil" tarkoittaa yleiskielelle suomennettuna samaa kuin "ole paikalla". Niin sanotaan vaikka hevosille tai vetohärille, kun niiden on oltava aloillaan.

Museotoiminnan takana on vuonna 2001 perustettu Mäkilän traktorumuseon kannatusyhdistys ry, jolla on myös päävastuu Ol' hollil-tapahtuman järjestelyissä.



Hydro-Master oli Lännen Tehneiden konepajan ensimmäinen traktorikaivurimalli, myöhemmin merkiksi vaihtui Ukko-Mestari. Hydro-Master kiinnitettiin suoraan traktorin vetovarsiin, koska mitään kiinteitä asennuksia ei tehty, oli kaivuri helppo irrottaa ja käyttää traktoria muissa töissä.

Artur Granströmin "Helppota-jui-nen käsikirja kone- ja kalusto-opissa maamiehille" vuodelta 1906 jakaa jyrät kolmeen sorttiin; on tasausjyriä, harjavakojyriä sekä särkyjyriä, joihin kuvassa oleva kiekkojyriä kuuluu. Särkyjyriä oli kiekkojyrien lisäksi crosskill-, cambridge-, tähti- ja rautakankijyriä. Kiekkojyrien kiekot olivat yleensä betonilla täytettyjä, se lisäsi painoa ja esti veden pääsyn kiekkojen sisään.



Entisajan karjataloudessa tarvittiin lämpimänä aikana runsaasti jäätä maidon jäähdytykseen ja jäiden otossa jääkarhusta oli uskomaton apu. Hevosvetoisella laitteella höylättiin railot, jotka muuten olisi pitänyt avata tuurala tai sahata käsikäyttöisellä jäsahalla. Railoa ei avattu kerralla pohjaan asti, sitä varten jääkarhussa oli erilliset säätölaudat.

Heinäkuun alussa Mäkilän museolla vietetään Ol'hollil-toimintapäivää. Silloin suuri osa traktoreista valjastetaan työkonaiden eteen ja näytetään yleisölle kuinka traktorityöt sujuivat entiseen aikaan. Matti Lehto kääntää maata 30-luvun lopun McCormick T6-telatraktorilla ja Fiskarsin ensimmäistä mallia edustavalla auralla.